

תמונה 30

תנו רבנן: "ראשית ערסתכם.

מתניתין:

ב-19 — הפרישו חלה כדי שיעור עיסותיכם.

חצר שעולין ממנה בסולם למרפסת, ולמרפסת פתוחין עליות, ועולין בני העליות באמצעות מדרגות [סולם], ועוברים דרך המרפסת לעליותיהם.

וכמה שיעור עיסותיכם — כדי שיעור עיסת המדבר.

הרי על אף שדורסים [שיוצאין ונכנסין] בני העליות דרך החצר לרשות הרבים, אין אומרים שיאסרו בני המרפסת על בני החצר, כדין שתי חצירות זו לפנים מזו שאוסרת הפנימית על החיצונה [אם לא עירבו ביניהם, וכדאיתא לעיל דף עה א].

וכמה שיעור עיסת המדבר — דכתיב: והעמר עשירית האיפה הוא.

באיפה יש שלש סאין, שהם 18 קבים, ובהם 72 לוגים [לוג הוא רביעית הקב].

לפי זה עשירית האיפה היא 7.2 לוגים [שבע רביעיות הקב ועוד חמישית].

[ראה ציור]

[חמישית הלוג היא ביצה וחומש].

היות שאנו אומרים: כיון שהמרפסת היא גבוהה מהחצר עשרה טפחים, הרי יש לסולם המדרגות שעולין אליה תורת "מחיצה", וכיון שכן אין אוסרים עליהם [ריטב"א בהבנת רש"י, וראה שם. וראה גאון יעקב שביאר באופן אחר].

מכאן אמרו: עיסה שיש בה שבעה רבעים [לוגים] מדבריים קמה ועוד ביצה וחומש — חייבת בחלה.

אמנם, אף שמחד גיסא אנו נותנים לסולם המדרגות תורת מחיצה, מאידך גיסא תורת "פתח" עליו, שהסולם הולכין בו לעולם להקל.

שהן ששה רבעים של ירושלמית. כי אם נפחית שישית [לוג וחומש] משבעה לוגין וחומש, נקבל ששה לוגין.

$$7.2 : 6 = 1.2$$

$$7.2 - 1.2 = 6$$

ולפיכך: אם רצו בני המרפסת ובני החצר לערב ביניהם, הרי אלו מערבין כשאר חצרות שיש פתח ביניהם, ואין הם כחצרות שיש מחיצה בלי פתח ביניהם, שאינן יכולות לערב יחד.

שהן חמשה של ציפורי. שאם נפחית שישית משש נקבל חמש.

אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו ביניהן, ועירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן — הרי כל תל או עמוד הנמצא בחצר שנבנה עשרה טפחים שאין נוח

מכאן אמרו: האוכל כמדה זו, הרי זה בריא לפי שאוכל כל צרכו, ומבורך בכך שאינו אוכל יותר מדאי [עייין רש"י].

יתר על כן — רעבתן.

פחות מכאן — מקולקל במעיו.

גמרא:

הסוגיא הבאה מתבארת על פי הריטב"א. וראה מה שתמהו הריטב"א ותוספות הרא"ש, והגאון יעקב, על פירוש רש"י.

פשיטא לן, ואף אין צריך לפרש וללמד דין זה מרוב פשיטותו, כי שתי חצירות שלא עירבו ביניהן, ויש רשות אחת — רחבה ארבעה על ארבעה, כשיעור רשות — הסמוכה לשתי החצירות, ומשמשות אותן.

אם היה תשמישה של אותה הרשות נוח בשוה לשתי הרשויות.

וכגון, לזה [לחצר האחת] **בפתח**, שהיתה הרשות הזאת נמוכה מעשרה טפחים מצידה של החצר האחת, ומתוך כך תשמישן של בני החצר ברשות ההיא הסמוכה אליהם הוא תשמיש נוח, כפתח שהוא נוח להכנס בו.

ואף לזה **בפתח**, שהיתה הרשות ההיא נמוכה אף מעברה השני מעשרה טפחים.

הרי דין רשות זו שהיא "שייכת" לשתי החצירות, ושתיהן אסורות להשתמש בטלטול מהבית לרשות, וממנה לבית שבכל חצר.

והראיה שדין זה פשוט הוא ואין צורך לפרשו: דהיינו מתניתין דלעיל, ששינינו בה: **חלון שבין שתי חצרות** — מערבין שנים, ואם רצו מערבין אחד.

ולא טרח התנא להשמיענו את דין מקום החלון עצמו, אם לא עירבו יחד, למי הוא

תשמישו לבני חצר — נותנין אותו לבני המרפסת.

כלומר: רשות המרפסת "שולטת" עליו, ומשתמשין בו רק בני המרפסת, ואילו בני החצר אסורים להוציא מרשותן אליהם.

אבל הגבוה **פחות מכאן**, שנזכר שימושו לבני חצר — נותנין אותו **לחצר**! [ראה ציור]

ובגמרא יתבאר הטעם.⁽⁹⁾

חוליית הבור [קרקע שנטלו בחפירת הבור, והקיפו בה את פי הבור סביב]. וכן **הסלע**: אם **גבוהים עשרה טפחים**, ונמצא שכדי לדלות מים מן הבור צריכים בני החצר לדלג גובה עשרה, או שכדי להשתמש בסלע הם צריכים לזרוק לגובה עשרה — נותנין אותן **למרפסת**.

פחות מכאן — נותנין אותו **לחצר**. ובגמרא יתבאר הטעם.

כמה דברים אמורים, בשהיתה החוליא **סמוכה** למרפסת, שנזכר התשמיש לבני המרפסת.

אבל במופלגת ממנה, הרי **אפילו גבוה הסלע** או החוליא **עשרה טפחים** — נותנין אותן **לחצר**.

ובגמרא יתבאר הטעם.

ואיזו היא סמוכה למרפסת?

כל שאינה רחוקה הימנה ארבעה טפחים.

9. וביאר הריטב"א דכולה מתניתין מיירי שבאים להשתמש במקום שהוא של בני החצר ושל בני מרפסת בשותפות.

שייך, כשם שהשמיענו דין התשמיש בכותל שבין שתי חצרות, במשנה שלאחריה!

וכדתנן התם: כותל שבין שתי חצירות, גבוה עשרה ורוחב ארבעה — מערבין שנים ואין מערבין אחד.

היו בראשו [של כותל] פירות, אלו עולין מכאן ואוכלין, ואלו עולין מכאן ואוכלין, ובלבד שלא יורידו למטה, מפני שהוא רשות של שתיהן, ושתיהן אסורות לטלטל אליו וממנו, כיון שלא עירבו ביניהן.

ועל כרחק הא דלא השמיענו התנא את דין החלון עצמו בשימוש, משום דפשיטא שהוא שייך לשתי החצירות ואסור לטלטל ממנו ואליו, כיון שלא עירבו ביניהן.

מה שאין כן כותל שבין שתי חצירות, שנראה כחולק רשות לעצמו, ולכן הוצרך התנא להשמיענו שגם הוא דינו כחלון, השייך לשתי הרשויות, ונאסר הטלטול אליו וממנו.⁽¹⁰⁾

ופשיטא נמי [אך יש צורך לפרשו], שאם היתה אותה הרשות שביניהן משמשת לזה בזריקה לגובה עשרה טפחים, ולזה בזריקה [שהיתה גבוהה עשרה משני עבריה] — אסורות שתי החצרות באותה הרשות כיון שהיא שייכת לשתיהן!

דחינו מתניתין דמייתנין לעיל: כותל שבין שתי חצירות גבוה עשרה ורוחב ארבעה, ובלבד שלא יורידו למטה!

ופשיטא לן נמי ואף אין צורך לפרשו, שאם היתה הרשות משמשת לזה בשלשול לעומק עשרה, ולזה בשלשול לעומק עשרה, ששתיהן אסורות בה!

דחינו מתניתין דלעיל: חריץ שבין שתי חצירות עמוק עשרה ורוחב ארבעה מערבין שנים ואין מערבין אחד. ולא טרח התנא להשמיענו שאסורות הן בו [כמו בכותל], משום פשיטותו [על פי גאון יעקב].

ופשיטא לן נמי דין רשות זו, אם היתה משמשת לזה בפתח ולזה בזריקה.

דחינו הא דאמר לעיל רבה בר רב הונא אמר רב נחמן: כותל שבין שתי חצירות, צידו אחד גבוה עשרה טפחים, וצידו אחד שוה לארץ [פחות מעשרה] — נותנין אותו לזה ששוה לארץ. משום דהוה: לזה תשמישו בנחת [בפתח], ולזה תשמישו בקשה [שהרי בזריקה הוא משמשת]. [ראה ציור]

וכל מקום שלזה הוא משמש בנחת ולזה הוא משמש בקשה — נותנים אותו לזה שתשמישו בנחת!

ופשיטא לן נמי דין רשות זו, אם היתה משמשת לזה בפתח, ולזה בשלשול עשרה.

דחינו הא דאמר לעיל רב שיזבי אמר רב נחמן: חריץ שבין שתי חצירות, צידו אחד עמוק עשרה, וצידו אחד שוה לארץ [שהיתה הקרקע נמוכה בצד זה של החריץ, והחריץ עמוק ממנה פחות מעשרה טפחים] — נותנין אותו לזה ששוה לארץ, משום דהוה

דאסרי אהודי. דאילו גבי חלון לא אצטרך

10. לכן "אצטרך לפרושי שלא יורידו למטה,